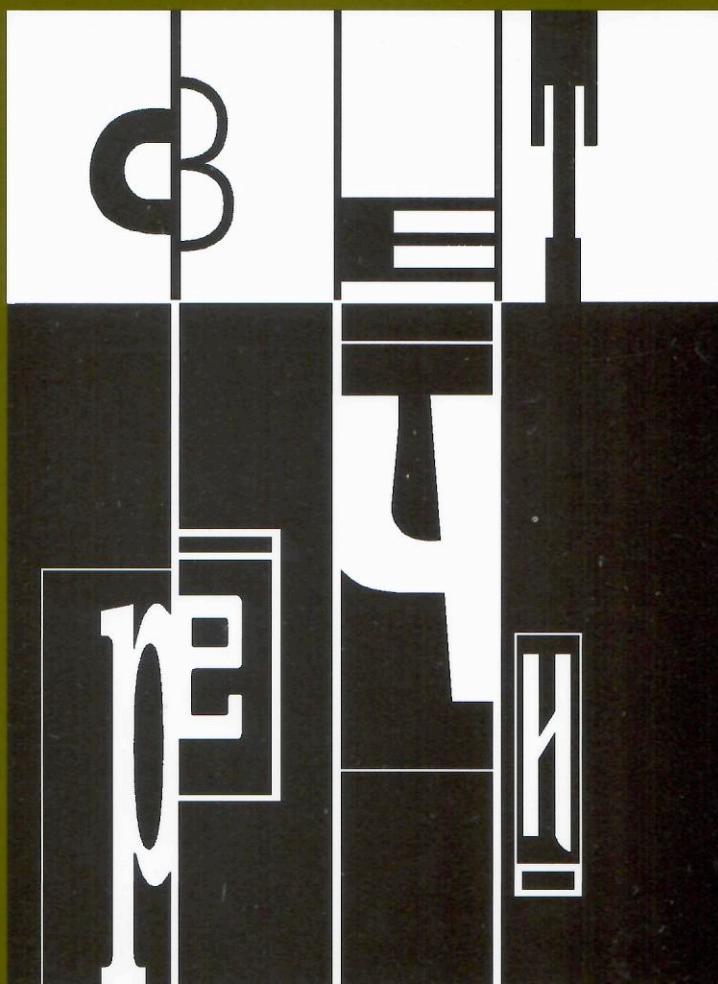
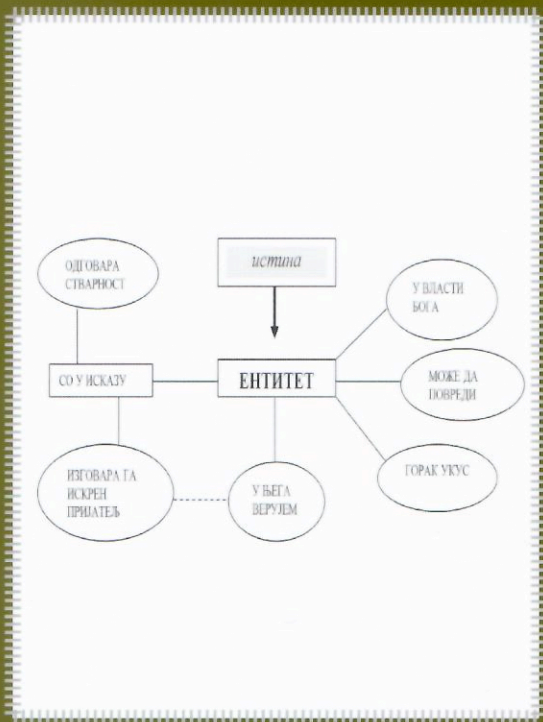

Свет речи
часопис за српски језик и књижевност
Београд 2018.

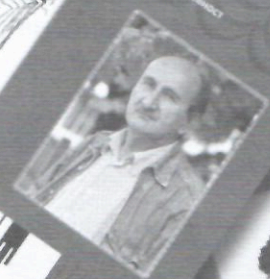
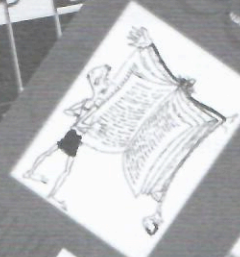
45-46

Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2007.

13-14

Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2005.

27-28

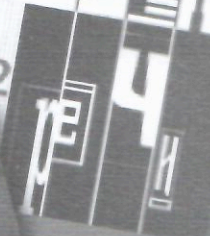
Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2010.

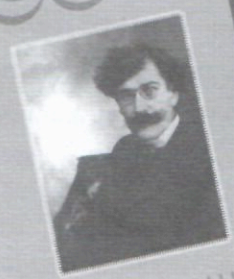
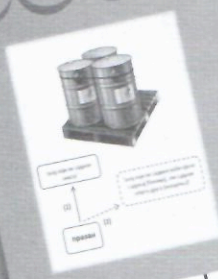
29-30

Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2008.

21-22

Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2017.

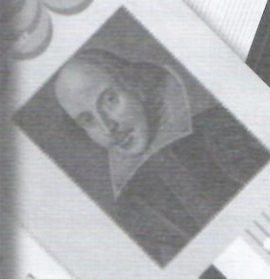

43-44

33-34

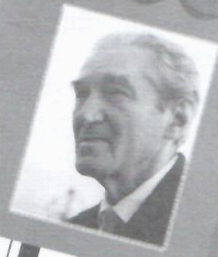
Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2007.

23-24

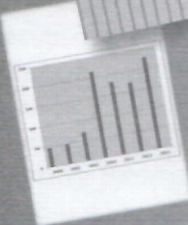

31-32

Свет речи
напопис за српски језик и књижевност
Београд 2013.

35-36

39-40

37-38

САДРЖАЈ

ПИСЦИ ГОВОРЕ

У невремену од књижевности нема боље заветрине
(са Милисавом Савићем разговарао Милан Алексић) 3

ТУМАЧЕЊА

Зорица Несторовић, *Енциклопедијска одредница: Милош Црњански као драмски писац* 7
Вукосава Живковић, *Бајковити свет прозе Јована Грчића Миленка* 9

СВЕТ РЕЧИ

Валентина Илић, *Концептуализација истине и лажи у асоцијацијама наших ученика* 14

СВЕТ ПИСМА

Слободанка Каламанда, *Босанчица од српске дипломатске минискуле до босанских фрањеваца* 19

ЈУБИЛЕЈ

150 година од оснивања Народног позоришта (1868–2018) 24

Јелица Живановић, *Велико доба – од књижевне до културне историје* 25
Марија Благојевић, *Два века Великог доба историје развитка српске драме или историја почетака* 27
Ливија Екмечић, *Двострука природа драмског текста* 30

СВЕТ АКЦЕНАТА

Стојанка Ђокић, *Акцентски модели вишесложних придева са краткосилазним акцентом* 32

РАДИОНИЦА

Сања Анђелић, *Стручно путовање на примеру Путевима Александра Тишме кроз Нови Сад* 40
Ненад Крцић, *Граматицке и семантичке измене глагола у језику младих* 47
Милица Божић, *Граматицке иновације у употреби придева и прилога у језику младих* 51

КАЛЕИДОСКОП

Олга Сабо, *Lex-инфо* 54

Весна Ломпар, Балша Стипчевић, *Језички квиз* 56

ШКОЛСКИ ЖИВОТ

(приредила Босиљка Милић)

АКТУЕЛНОСТИ

Јадранка Милошевић, *Реформа наставних програма* 58

Јасмина Пивнички, *Кратак курс из калиграфије* 62

НЕГУЈМО СРПСКИ ЈЕЗИК

Јелена Стојиљковић, *Речи које чувају језичко наслеђе* 68

НА КРЕАТИВНОЈ СТАЗИ

Биљана Миловановић Живак, *Са часова креативног писања у Пожаревачкој гимназији* 76

ТАКМИЧЕЊА И КОНКУРСИ 80

МАТУРАНТИ, ПРОВЕРИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ! 87

ГРАМАТИЧКЕ ИНОВАЦИЈЕ У УПОТРЕБИ ПРИДЕВА
И ПРИЛОГА У ЈЕЗИКУ МЛАДИХ¹

Милица Божић

Занимљиво је посматрати како се све у језику младих могу исказивати особине кроз разноврсне примере различитих употреба придева, као и њихове измене на морфолошком плану, творбеном и значењском плану које налазимо пре свега на друштвеним мрежама и форумима, где онеобичени изрази у коментарима представљају готово обавезан начин изражавања младих.

1. **Измене на морфолошком плану: компарација непроменљивих придева (и прилога)**

Посебно су занимљиви непроменљиви придеви страног порекла, као што су *кул*, *фенси*, *екстра*, који, иако непроменљиви, добијају једну граматичку особину придева: компарацију. Као што је познато, поређење придева у српском језику представља трочлани компаративни систем „позитив – компаратив – суперлатив“.

Од придева *кул* компаратив и суперлатив гласе: *кулији*, *најкулији*, и изведени су суфиксом *-ији*. А у употреби је и варијанта у којој се на непроменљив облик додаје суперлативски префикс *нај-*,

као у примеру: *најкул*. Налазимо и следеће примере:

*Да би испао што кулији баја на фејсу, крене да качи фотке.*²

И онда у коментару искуцкаш најкулије ствари икада.

Мени Милка најкулија.

Далеко је чешћа варијанта компарације са суфиксом *-ји* и јотовањем на споју основе и суфикса: *кул*, *куљи*, *најкуљи*, као у примерима:

Техно је скроз кул, али ми је хаус куљи.

Никад ниси најкуљи заувек.

Та фора је најкуља!

У наведеним примерима може се уочити и то да се у облицима компаратива и суперлатива препознаје род и број и да се придеви слажу са центром именичке синтагме. На тај начин иначе непроменљиви придеви попрамају особине променљивих речи.

У српском језику, реч *кул* може бити и прилог који развија компарацију: *Концепт је најкуље објашњен на блогу.*

Један корисник Фејсбука је у недоумици, а и ми смо: *Помозите ми, како је правилније: Кул, куљи, најкуљи или кул, више кул, највише кул?*

Примери са *кул* нису усамљени. У језику младих компарацију развијају и непроменљиви придеви *фенси* и *екстра*. Придев *фенси* развија компарацију: *фенси*, *фенсији*, *најфенсији/најфенси*, што значи да има двојак облик суперлатива. Илустроваћемо следећим примерима:

Још фенсије од лаптопа су ултрабук.

И онда се човек смори и оде до најфенси места у граду.

Суперлативска форма може да се исказе и интензификатором *супер*:

Супер фенси апликација.

Шаљиви карактер разговорног језика истиче се и удруживањем речи са римом:

Најфенси-шменси наочаре!

У употреби налазимо и форму прилога:

Најфенси је говорити фенси.

Тако изгледа кул и фенсије од уобичајених натписа.

Као придеви *кул* и *фенси*, на исти начин компарацију развија и придев *екстра*: *екстра*, *екстрији*, *најекстрији/најекстра*, као у примерима:

¹ Текст је настао као део предавања *Граматику без: Иновације у језику младих* одржаног у Малој сали Задужбине Илије М. Коларца 21. новембра 2016. године.

² Иако се у писању на интернету бележе на разне начине (латиницом или у изворном облику), за ову прилику сви примери су регистровани ћирилицом.

Твоја форица је била екстрија од њене!

Најекстра смо тотално!

Јел беше SE09 (у сезони епизода број 9) увек буде најекстрија?

Такође је уочена и прилошка форма и облици компарације:

Екстрије је да буде неочекивано!

Као првобитно непроменљиви придеви страног порекла, развојем компарације на морфолошком плану разликују род и број. Сваки од поменутих придева употребљава се и као прилог са компарацијом, у чему примећујемо активан процес претварања (прелазак речи из једне врсте речи у другу).

2. Измене на плану значења: ширење значења устаљених облика суперлатива

Неки већ устаљени облици суперлатива шире своје значење. Суперлатив придева јак: најјачи јавља се у значењу „најбољи, најинтересантнији“:

Најјаче су ми њихове форе;

Дефинитивно најјачи голмански трио у овом тренутку;

Навикните се, српски хумор најјачи;

Најјачи провод у граду.

3. Измене на творбеном плану

a. Осамостаљивање префикса

Ако је нешто описано као нај, нај, зна се да је то најлепше и најбоље.

Нај, нај бренд икада!; Нај нај пријатељица. У језику младих суперлативски префикс нај- се, како примећујемо, осамостаљује и користи као засебна реч.

b. Умножавање префикса

Са друге стране, често се префикси, придеви, прилози удружују са формом суперлатива ради посебног истицања, појачаног значења и настају речи попут најмноготуније:

Волим те најмноготуније.

А такође се и страни префикси сједињују у један израз:

Сви желе да буду ултра-мега-гига!

c. Речи са префиксом пре-

Оно најлепше и најбоље врло често се исказује придевима са префиксом пре-: пресавршен, пресмешан, прекул...

Префикс пре- додаје се и на именице: прелепотица преврх; прелепост, предивност; прелепота, предивноћа:

Ти си моја прелепотица!

Чини се да су у комуникацији међу младима већ довољно устаљени придеви прелеп и предиван. Међутим, управо због учестале употребе, ти придеви су се нашли у основи неубичајених, а честих именица: прелепост и предивност; прелепота и предивноћа. Оне се граде према типичном творбеном моделу, изведене су суфиксима -ост, -оћа, -ота, којима се од придева творе апстрактне

именице (као што су већ познате љубазност, јевтиноћа, доброта).

Сви наведени придеви и именице најчешће се користе у коментарима слика на друштвеним мрежама и то је врло раширена појава.

d. Творба сливањем

У говору младих при оцењивању одређених ситуација спајају се речи у интересантним обртима. Посебно је упечатљива творба придева, и прилога, сливањем: катастрашно (катастрофа+страшно), одличанствено (одлично+величанствено), довиђорно (довиђења+buongiorno, српско-италијански поздрав): Довиђорно зимо, воздра лето! итд. Употребом оваквих, жаргонских придева, односно прилога говор се онеобичава. О овим, шаливим твореницама писао је Ранко Бугарски (*Жаргон*, 2003).

4. Судбина преведеница

За исказивање особине користе се и преведенице са енглеског, каква је на пример: врх (према енглеском top).

Штета што је пропустио врх филм.

Поред њих, јавља се и конструкција са удвајањем:

Дочек Нове је био врх врхова!

Најновији, врх врхова, моћ над свим моћима!

А јавља се и преврх свих преврхова, са префиксом пре-. Ипак, изразиту експресивност препознајемо у комбинацији са придевом истог

корена: *Врхунски врх свих врхунских врхова*.

Утицај страних речи препознаје се и у придеву *епски* као преведеници према енглеској речи *epic* и непроменљивој, неприлагођеној варијанти *епик*.

Као преведеница користи се у широком спектру значења: „велики, важан, значајан“ *епско* финале; „великих размера“: *епски* филм, *епски* тријумф тенисера, *епски* окршај (коментар на играње видео игрице); „одличан“ *епски* лого; „урнебесан, смешан“: *епски* коментар. Облик *епик* налазимо у примерима: *епик* вин, *епик* фејл (користи

се при игрању игрица); *Оно што радимо овде биће епик*. (у свакодневној комуникацији).

Претпостављамо да ова два облика могу имати различиту употребу, а да би се то утврдило могу се спровести анкете и подробнија истраживања. Што свакако важи за све до сада наведене појаве и примере.

У кратком прегледу промена које придеви и прилози имају у језику младих, а на основу летимичног прегледа друштвених мрежа и избора примера, приметили смо да непроменљиви придеви преузети из енгле-

ског језика *кул*, *фенси*, *екстра* добијају компарацију (некад и двојаку), при чему се стране речи прилагођавају граматичком систему српског језика, поједини домаћи префикси се осамостаљују (*нај*), а се други пак удвајају ради интензификације суперлативског значења (*нај*, *много*, *пуно*; *ултра*, *мега*, *гига*), док постојећи суперлативи шире своја значења (*најјаче*). Употребом наведених примера у исказу се економише, они су обременени контекстом и упућује се на општа схватања о вредностима чије су границе и тако неодређене.

„СВЕТ РЕЧИ“ 45–46 / 2018.

ШКОЛСКИ И ФАКУЛТЕТСКИ ЧАСОПИС ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

НАМЕЊЕН БАЦИМА, СТУДЕНТИМА И ПРОФЕСОРИМА

ИЗЛАЗИ ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ

Издавач

Друштво за српски језик и књижевност Србије

За издавача

Зона Мркаљ

Главни уредник

Милан Алексић

Заменик главног уредника

Ана Батас

Оперативни уредник

Босиљка Милић

Редакција

Славко Петаковић

Јован Чудомировић

Драгана Грбић

Балша Стипчевић

Милена Јакић

Татјана Лазаревић Милошевић

Логотип

Шкарт

Коректура

Редакција часописа

Графички уредник

Лепосава Кнежевић

Тираж

2000 примерака

Штампа

Сигоја
ШТАМПА

e-mail: office@cigoja.com

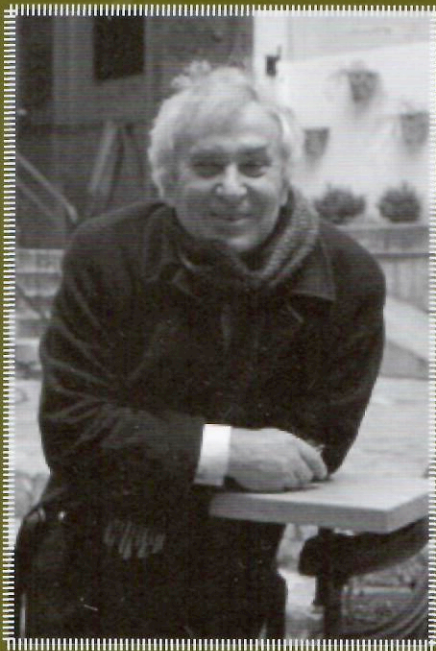
Цена броја: 250 динара

(преко десет примерака 200 динара по примерку)

Рукописе у електронском облику слати на адресу:

svet.reci@fil.bg.ac.rs

Друштво за српски језик и књижевност основали су 1910. године Јован Скерлић, Павле Поповић и Александар Белић. Они су били и први председници Друштва.

ISSN 1450-6211